



ANNA HEEGAARD
OG PETER VON SCHOLTEN

AF

H. F. GARDE

Generalguvernør PETER VON SCHOLTENS Forhold til den kulørte Miss ANNA HEEGAARD var kendt af Eftertiden, ogsaa inden H. LAWÆTZ ved sin i 1940 udsendte Scholten-Biografi gjorde hende til noget af en historisk Personlighed. Admiral HANS BIRCH DAHLERUP gav saaledes i 2. Bind af sine Erindringer, der udsendtes i 1909, en Skildring af Livet paa Scholtens og Anna Heegaards Landsted Bülowsminde omkring 1840, og omtrent samtidig (1908) gav LUCIE HØRLYK i sin Fortælling „Fra Generalguvernørens Dage“ en ganske misvisende Fremstilling af Forholdet, der senere kritikløst er benyttet i et Hørespil af CARL A. ANDERSEN for nogle Aar siden. Lawætz vier i sin Bog Anna Heegaard en ret betydelig Omtale og yder hende megen Anerkendelse for hendes kultur, moralske Karakter og gode Indflydelse paa Scholten.

Siden da er Interessen for vor tidligere vestindiske Koloni taget til; Værker om Koloniernes Historie m. m. er udkommet, SOFIE PETERSENS fortrinlige Bog og Westermanns Forlags store Monumentalværk, udsendte Korrespondenter har sendt Skildringer hjem til Aviser

og Tidsskrifter, og Dele af Øernes Historie er behandlet skønlitterært, senest i JAN HEINS prisbelønnede Ungdomsroman „Samme Kurs“ (1952), hvor der gives en meget levende og sympatisk – omend i Enkeltheder ukorrekt – Skildring af Scholten og Anna Heegaard i Dagene omkring Negeroprøret i 1848. Overhovedet synes det navnlig at være Scholten-Perioden, der fængsler, og ikke mindst Scholten-Skikkelsen selv, saa at denne vor sidste og kære Tropekoloni efterhaanden saa at sige udkrystalliserer sig i denne Person, den sidste Generalguvernør, hvormed Slavetiden endte. I Forbindelse med hans historiske Indsats, hans dramatiske Fald og senere Oprejsning, taler det landsfaderlige, det pragtelskende og samtidig det menneskelige og ligefremme, farvet som det er af Tropekoloriten, stærkt til os, og ikke mindst giver den Omstændighed, at han gennem 20 Aar ganske aabenlyst kunde leve sammen med en kulørt Kvinde, samtidig med at han havde Kone og Børn hjemme i København, Stof til vor Fantasi og Nyfigenhed.

Scholten er ogsaa Emnet for en smuk lille Bog, som i Vinteren 1955–56 er udsendt paa Engelsk af den danske Kulturattaché i Washington CARLO CHRISTENSEN til Brug for Øernes nuværende Herre, Amerikanerne. Bogen bringer intet nyt for danske Læsere, men det er en god Idé i handy Form at eksportere nogle facts om denne vore Negres uforglemmelige „Massa Peter“, ved hvis Haand Slaverne opnaaede Friheden en Snes Aar tidligere end Tilfældet var i U.S.A. Carlo Christensen omtaler Anne Heegaard smukt og gaar ud fra som givet, at hun ved sin Indflydelse paa Scholten har spillet en betydelig Rolle i Emancipationssagen.

At en Orientering om Scholten og ikke mindst hans Forhold til Anna Heegaard er tiltrængt over for Amerikanerne, viser iøvrigt nogle Artikler, POVL WESTPHALL hjemsendte til Berlingske Tidende Sommeren 1955. Det fortaltes her, hvordan man paa Øerne benytter Scholtens og Anna Heegaards Kærlighedshistorie paa Bülowsminde i stærkt romantiseret Form i Turistøjemed, og det fremgik iøvrigt, at det i Turistbrochurerne hævdedes, at Anna Heegaard skulde være Frugt af en Kærlighedsforbindelse mellem en Creolerinde og en dansk Skibsfører paa Martinique. Carlo Christensen nøjes med at sige, at hendes Fader sandsynligvis var dansk. Heller ikke Lawaetz har udforsket hendes Familieforhold, men nøjes med at anstille Betragtninger over hendes mulige Alder paa den Tid, da Forbindelsen med Scholten antages at være indledet, og hæfter sig iøvrigt ved det Kuriosum, at hun i Folketællingerne giver divergerende Oplysninger om sin Alder,

idet hun i 1841 (den første vestindiske Folketælling) opgiver den til 40 Aar, i 1846 til 49 Aar og i 1850 til 56 Aar.

Bind II af „Vore gamle Tropekolonier“, som for denne Periodes Vedkommende i Hovedsagen bygger paa Lawaetz' Bog, nævner overhovedet ikke Anna Heegaard, men anfører blot, at det var en kendt Sag, at Scholten – saavel som Generalguvernør BENTZON m. fl. – havde et Forhold til en kulørt Konkubine. Det er imidlertid for lidt at gøre ud af en Institution, der var i høj Grad typisk for Livet paa de vestindiske Øer, hvortil kommer, at talrige danske Familier endnu har „kulørt“ Blod i Aarerne (omend naturligvis i stadig mindre Grad), hidrørende fra Forbindelser af denne Art.

For at forstaa, hvordan Forbindelser som Scholtens og Anna Heegaards kunde etableres og bestaa gennem en Aarrække, maa man kende lidt til vestindiske Forhold og navnlig til de frikulørtes Stilling.

Oprindelig var de frikulørte intet Problem, da der var saa faa af dem. Allerede i 1755¹ forudsattes det, at de skulde være ligestillet med de hvide eller „blanke“; men dette lod sig ikke gennemføre. Bl. a. skulde de være i Besiddelse af et af Guvernøren udstedt Fribrev, Ægteskab mellem blanke og Kulørte var gennem en lang Aarrække utænkeligt (og det selvom Negerblodet efterhaanden var tyndet ud til 1/4 eller 1/8, og Kuløren og negroide Træk kun lod sig ane), og deres Erhvervsmuligheder var i mange Aar stærkt begrænsede, ikke mindst rent faktisk. Adgang til Embeder var lukket for dem, Arbejde som Tyende tog de nødigt, da dette for meget lignede Slavekaar. De var derfor henvist til at ernære sig som Smaahandlende, Haandværkere, Syersker eller ved ren og skær Løsagtighed, hvortil der var rig Lejlighed, da der til Stadighed var et betydeligt Kontingent af Soldater, Matroser m. m. paa Øerne. De bedre af de kulørte Kvinder, der foruden ved Skønhed og Temperament kunde udmærke sig ved ganske fornem Herkomst og betydelig Dannelse, sluttede sig da til de hvide Embedsmænd, Plantere, Købmænd eller Skibskaptajner, der i betydeligt Antal søgte til Vestindien i den store Tid, og som enten var ugifte eller lod deres Koner og Børn blive i Europa, dels p. Gr. af de usikre og usunde Forhold derude, dels p. Gr. af manglende Uddannelsesmuligheder for Børnene. Disse unge Mænd, der ofte blev revet bort i deres bedste Alder, tog som noget ganske naturligt en af de smukke kulørte Kvinder til sig, officielt som Husholderske, men i Realiteten – hvad alle vidste – som Samleverske. Disse Forbindelser kunde være mere eller mindre kortvarige og afbrydes ved Død, ved at Manden giftede sig med en hvid Pige eller fik sin Kone ud hjemmefra; men i

mange Tilfælde varede de i en lang Aarrække og kaldtes ligefrem „naturligt Ægteskab“, og Faderen lyste Børnene i Kuld og Køn. Selvom dette ikke skete, kaldtes Børnene med Faderens Navn, og saaledes gaar det til, at vi blandt de kulørte finder adskillige af Tidens bedste Navne repræsenteret, af danske f. Eks. Bentzon, Bülow, Colbjørnsen, Funch, Næser, Oxholm, Rantzau, Schmedes, Scholten, Søbøtker, Tutein, af hollandske Planternavne f. Eks. Benners, v. Beverhoudt, Heyliger, Uyttenthal, De Wint.

Som Eksempler paa saadanne mere langvarige naturlige Ægteskaber mellem fremtrædende vestindiske Borgere og kulørte Kvinder kan jeg nævne følgende:

Generalguvernør ADRIAN BENJAMIN BENTZON – en af de mest fængslende Guvernørskikkelser, Oehlschlægers Ungdomsven, gift med en amerikansk Millionærdatter af Familien Astor, hvem han blev skilt fra² – levede i en lang Aarrække sammen med Frimusticeinde³ HENRIETTA FRANCISKA COPPY (hvilket ikke forhindrede hende i under hans fleraarige Fraværelse p. Gr. af den engelske Besættelse at faa et Barn med den amerikanske Konsul JOSEPH RIDGWAY⁴) og kuldlyste ved sit Testamente af 1823⁵ sine 2 Børn med hende; Justitiarius ved den vestindiske Landsoverret U. C. WEDEGE kuldlyste i 1814 og 15 sine 3 Børn med Frimusticeinde ADRIANE ELIZABETH MELEY, som han iøvrigt giftede sig med i 1819; Købmand JOHANN FRIEDERICH TUTEIN kuldlyste i 1813 sine 6 Børn avlet i naturligt Ægteskab med MARIA SUSANNAH VAN BEVERHOUDT; Prokurator HENRICH GOTTLIEB HOFFMANN kuldlyste i 1829 sine 5 Børn med ADRIANE ELIZABETH RICHARDSON, som han giftede sig med i 1849 efter over 30 Aars Samliv⁶; Oberst CARL LUDVIG GJELLERUP levede i over 40 Aar sammen med den kulørte SALLY BLACK fra Sct. Kitts og havde flere Børn med hende⁷.

De frikulørtes Børn var frie fra Fødslen, og som Følge heraf og af talrige Frigivelser blev de efterhaanden en meget talstærk Klasse, der fra et Antal paa nogle faa Hundrede omkring 1780 steg til ca. 9000 omkring 1830. Deres Stilling maatte derfor efterhaanden blive et betydeligt Problem, og det var over for dem, Scholtens Reformplaner først satte ind⁸. De forhadte Fribreve blev afskaffet, en Opdeling af de frikulørte i forskellige Klasser, der blev forsøgt, blev snart atter opgivet, mange kom ind i den borgerlige Militis, en Del kom ind i Embedsstanden, og i Løbet af 1830'erne opnaaede de fuld Ligestilling med de blanke, selvom naturligvis mange af disse – maaske mest de hvide Kvinder, der vel følte sig gaaet noget i Bedene af deres smukke kulørte Medsøstre – stadig saa skævt til dem og kun nødtvungent kom

sammen med dem ved de Scholten-Heegaard'ske parties paa Bülow-minde og i Guvernementshuset i Christiansted.

Den følgende Fremstilling af Anna Heegaards Slægtskabsforhold, der samtidig giver et Billede af en mere fremtrædende kulørt Families Oprindelse og Udvikling, bygger paa omfattende Arkivundersøgelser. Foruden de vestindiske Kirkebøger, Skifteprotokoller og Skattematrikler giver navnlig Pantebøgerne, der for St. Croix' Vedkommende haves indtil 1844 (RA), et rigt Stof, idet de mest forskelligartede Dokumenter er indført deri in extenso.

Anna Heegaards Moder var „Frimulatinde“ SUSANNA UYTENDAHLE, født paa St. Croix ca. 1774⁹, død i Christiansted 10/7 1847, som var Datter af CHARLOTTE AMALIE BERNARD og – antagelig – LUCAS UYTENTAL BARON DE BRETTON's ældste Søn JOHANNES BALTHAZAR¹⁰ (død Januar 1779). Charlotte Amalie Bernard var født paa St. Croix ca. 1753 og er formentlig identisk med den Negerinde Amalie eller Charlotte Amalie, der i 1770'erne flere Gange optræder som Fadder og da angives som tilhørende Baron Bretton. I Kirkebogen for den kulørte Missionsmenighed 1788–1804 (LA) findes optaget en Fortegnelse over Menighedens Medlemmer, paabegyndt 1788 med de daværende Medlemmer og fortsat, efterhaanden som nye Medlemmer blev optaget ved Konfirmationen. Susanna Uytendahl staar allerede her opført som fri, medens Moderen, der er opført med sit fulde Navn og ogsaa her kaldes Neger, angives at tilhøre Generalauditør EIGTWEDT. Generalauditør og Kgl. Kasserer LUDVIG EIGTWEDT borttrømte fra de danske Øer i Begyndelsen af 1793 i Anledning af en meget betydelig Kasseangel¹¹, og d. 11/3 1793 blev den hans Bo tilhørende „Sambotje“ (o: Samboinde) Amalia solgt ved offentlig Auktion og tilslaaet Advocatus regius Knud Nørager i Kommission for den nedennævnte Kaptajn HANS CAPPEL for 200 Rdl. (Vurderingen var 150 Rdl.)¹². Cappel maa have frigivet hende kort efter, for d. 8/9 1794 køber „Fri-Sambotje Amalia“ og Fri-Mulatinde Susanna Uytendahl i Fællesskab Mulat-Pigen Lucia for 400 Rdl., ligeledes af Eigtwedts Bo, og frigiver hende d. 1/10 1795¹³, ved hvilken Lejlighed hun kaldes førstnævntes Datter og sidstnævntes Søster. Betegnelsen „Sambo“ viser efter den da almindelige Betydning af Ordet, at Amalie Bernard kun var 3/4 Neger, Barn af en Neger og en Mulat¹⁴. Hun blev d. 5/2 1795 udnævnt til „Ouderling“ i Negermenigheden¹⁵, d.v.s. Medlem af Forstanderskabet, og optræder i de følgende Aar utallige Gange som Fadder ved Daab af Slaver og Frikulørte. Hun blev Stammoder til en talrig Efterslægt, og skønt hun i Auktions-

skødet fra 1793 kaldes „en gammel Sambotje“, levede hun endnu i 63 Aar, idet hun først døde 1856, 103 Aar gammel.

D. 14/2 1790 lader Susanna Uytendahl i Negermenigheden døbe et Pigebarn¹⁶ ANNA ULRICKA ELISABETH, „dets Fader er HEEGAARD“. Efter denne Betegnelse maa Faderen have været en kendt Person derude, og af Skattematriklen for 1789 fremgaar da ogsaa, at der paa den Tid ikke var andre Heegaard'er paa St. Croix end Kongelig Fuldmægtig, senere Toldkasserer JACOB HEEGAARD. Han var født i København, døbt 14/5 1761 (Frue K.), som Søn af Thehandler og Lysestøber i Kattesund JENS HEEGAARD og Hustru METTE KIRSTINE BANG. Jacob Heegaard blev d. 1/2 1790 gift i Christiansted med Jomfru DORCAS LILLIE ROGERS af den engelske Menighed¹⁷, med hvem han fik 3 Børn¹⁸. Han døde d. 6/2 1804 paa St. Croix, „ei i nogen høj Alder, men efter flere Aars tærende Sygdom“¹⁹. Han ejede ved sin Død Plantagerne „Mount Washington“ og „Union“.

I Løbet af 1790'erne fik Susanna Uytendahl 2 Døtre med Skibskaptajn HANS MICHAEL CAPPEL, født i København 1752 (døbt 17/8, Holmens K.) som Søn af Skipper BENDT CAPPEL i Laxegade og Hustru ANNA MAGDALENE MICHELSDATTER. Han var en af de mange Vestindiekaptajner, der i de rige Aar i 1780'erne og 90'erne foretog talrige Togter derud og hver Gang opholdt sig maanedsviis ved Øerne. Han ejede det i ombygget Stand endnu staaende Hus paa Hjørnet af Kgs. Nytorv og St. Kongensgade, hvor han havde en Kone siddende, der var 16 Aar ældre end han²⁰. Natten mellem d. 6. og 7. November 1798 forliste han under Kysten af Norge med sit Fregatskib „Philippine“ paa Hjemrejse fra Vestindien²¹, efter at have sikret sine Børn ved at skænke dem en Ejendom i Christiansted²². Senere levede Susanna Uytendahl i over 10 Aar i naturligt Ægteskab med Købmand og Rombodholder PETER ABRAHAM WITTROG, født i København 1771 (Vesterbro, døbt Fr.berg 8/5) som Søn af Supercargo LUDVIG WITTROG og Hustru HENRIETTE MAGDALENA ROSSOW²³. Han døde i Christiansted d. 28/3 1814 efter kort forinden at have kuldlyst sit og Susanna Uytendahls eneste Fællesbarn, en da 10 Aar gammel Søn, JOHANNES LUDVIG WITTROG²⁴. Susanna Uytendahl, der iøvrigt drev Virksomhed ved Salg af Trikotage m. m., efterlod sig ved sin Død bl. a. 3 Ejendomme i Christiansted. Hun kaldte sig paa sine ældre Dage SUSANNE CAPPEL, vel i Erkendelse af den Betydning særlig Kaptajn Cappel havde haft for hende og hendes Familie.

Amalie Bernards anden Datter, den foran nævnte Mulatpige

Lucie, der efter sin Frigivelse kaldes LUCIE ASSENIUS (1777–1869), maa til Fader have haft Kaptajn i det Guineiske Kompagni ERICH ASSENIUS (født paa Endelave 10/7 1743, død ca. 1781), der i Vinteren 1776–77 laa ved St. Croix med Snouen „Ada“ efter at have bragt en Ladning Neger-slaver ud fra Guineakysten²⁵. Hun fik med en rig Købmand og Skibsreder paa St. Croix, THOMAS PETERSEN (f. i Højer 12/1 1768, d. i Christiansted 10/6 1803), bl. a. Sønnen HANS PETER WILHELM PETERSEN (1797–1863), der senere blev kgl. Kasserer paa St. Croix og var en af Scholtens mest betroede og hengivne Medarbejdere. Han omtales ogsaa af Lawaetz, der dog ikke synes at have været klar over, at han var kulørt og Fætter til Anna Heegaard.

Anna Heegaard blev konfirmeret d. 8/7 1804, og vi kan derefter nogenlunde følge hende op gennem Aarene ved Hjælp af Pantebøger og Skattematrikler. De sidste mangler dog for Aarene 1807–13 p. Gr. af den engelske Besættelse. Det ses, at hun omkring 1809–10 levede sammen med C. HANSEN (fintl. Prokurator CHRISTOPHER HANSEN²⁶, der paa den Tid var hendes Moders Kurator), idet han ved Skøde af 7/4 1809 overdrog hende en Negerinde Mathilde „med Sambo Dreng Charles“ paa Vilkaar, at de skal „tiene mig saa længe jeg opholder mig i Vestindien ugift og lever med hende, samt om besagde Anna Heegaard med mig avler Børn, da at saavel Negerinden Mathilde og Drengen Charles og videre Afkom tilhører disse vores Børn . . .“²⁷. – Anna Heegaard synes imidlertid aldrig at have faaet Børn, hverken med C. Hansen eller nogen af sine nedennævnte Forbindelser.

I Aarene omkring 1814 synes Anna Heegaard at have sluttet sig til en irsk Købmand PAUL TWIGG, der kom ud fra Dublin 1810²⁸, og som af Dahlerup omtales som en meget selskabelig og gemytlig Herre. Ca. 1816–20 bor hun sammen med Moderen i dennes Hus i Compagnigade, medens vi fra 1821 ser hende installeret hos Planteren, Kolonialadjutant, Kaptajn H. C. KNUDSEN (1788–1857), først paa den grevelige schimmelmansske Plantage „Den store Prinsesse“, som Knudsen en Aarrække var Inspektør for, og derefter paa Knudsens egen Plantage „Belvedere“ paa Øens Nordside. Det kan ses, at hun allerede paa den Tid var formuende. I 1821 ejede hun saaledes 15 Slaver, og i 1824 udstedte H. C. Knudsen i Anledning af en af sine mange Laanesager en Erklæring om, at et paa Plantagen Belvedere værende nærmere specificeret Indbo (bl. a. 2 Mahogni Sengesteder med 5 Madrasser, 2 store Mahogni Klædeskabe, 1 Sæt Mahogni Spiseborde, bestaaende af 3 enkelte, 6 Mahogni Borde, 2 Sofaer, 24 Stole, 2 store

Spejle i Mahogni Rammer, 1 Mahogni Skænkebord og 2 Mahogni Dragkister) samt alt Sølvtoj, Porcelæn, Glas, Dækketøj og Køkkenredskaber er Miss Anna Heegaards Ejendom og tilhørte hende, længe før det blev udbragt til Plantagen²⁹. I 1829 køber hun Ejendommen Compagnigade 5 i Christiansted for 6250 Rdl.³⁰.

I 1827 kom Peter v. Scholten til St. Croix som Generalguvernør efter 13 Aars Embedsvirksomhed paa St. Thomas, og allerede 1828 ser vi Anna Heegaard boende sammen med Scholten i Justitsraad Gjellerups Hus i Kongensgade i Christiansted. Derefter bor de et Par Aar til Leje paa W^m Newtons Plantage „Castle“ i Prinsens Kvarter, indtil de i 1834 kan flytte ind paa deres eget Landsted „Bülowsminde“ uden for Christiansted. Bülowsminde optræder første Gang som selvstændig Ejendom i Matriklen for dette Aar, men Byggeriet stod paa i flere Aar, saaledes at Parret i Perioder maatte bo i Guvernementshuset inde i Byen.

Scholten skriver i et Brev af 31/7 1833 til Prins Christians (senere Chr. VIII) Kabinetssekretær J. G. ADLER³¹ om den Forandring af Luften, han vil faa „ved at tage mit Bopæl paa en af St. Croix' høieste Bakker næsten 800 Fod over Vandet, hvor jeg i denne Tid bygger et lidet Landsted, som jeg haaber vil være færdig til Enden af Sept.“ Han holdt imidlertid meget af at bygge – han udvidede og ombyggede jo ogsaa Guvernementshuset i Christiansted – og kunde vanskelig holde op, naar han først var i Gang. Skifteforvalter G. v. SCHMIDTEN skriver d. 15/7 1835 fra St. Thomas til Adler: „... paa Bülowsminde, hans nærværende Lyststed, har han faaet opbygget 14 eller 15 Bygninger, fast en liden By“, og i et Brev af 7/5 37: Scholten „bygger bestandig paa Bülowsminde, hvor han har bragt det saa vidt, at han har en Samling af 25 eller 26 større og mindre Bygninger, hvis reelle Værdie, naar de skulde sælges, kunne ansees lig Værdien af et Palads i Grønland, saa uhensigtsmæssig er hele Anlægget.“ – „Det nye Landsted, han har bygget“, skriver H. C. Knudsen d. 2/4 37 til Adler, „og som Du vel sagtens har hørt har kostet ham en bandsat Hoben Penge, er forresten efter min Mening den største Aarsag til, at han befinder sig saa vel formedelst dets høie og sunde Beliggenhed.“

Ja, alt for stort og kostbart var Stedet – Anna Heegaard havde mange Penge staaende i det, som senere maatte rykke tilbage for et stort engelsk Laan, og iflg. Lawaetz var hun fra 1845 Eneejer – men Beliggenheden var vidunderlig³², og Scholten elskede at opholde sig der.

I sin Skildring af Livet paa Bülowsminde under et Ophold i 1841 skriver Dahlerup:

„ . . . Hovedbygningen, som man vel andre Steder vilde kalde et Slot, dets lette Bygning uagtet, havde to Etagere med prægtigt møblerede Selskabs-, Spise- og Dansesaloner samt Beboelsesværelser for Scholten alene. Til det stødende, og forenet med det ved en Gang, laa Miss Heegaards, hans Husholderskes Hus³³, hvortil Køkken og øvrige Husholdningslokaler hørte, saa kom nogle spredte Negerhuse, og yderst mod Nord laa et langt, smalt Etetages-Hus med Vinduer til begge Sider og en dyb Veranda eller tagdækket Gang langs den sydlige og vestlige Facade, ud til hvilken Gang der gik Døre fra alle Værelserne. Dette Hus var afdelt i flere Sovekamre og et Par Sale til Visit- eller rettere Gæsteværelser.

Saa vel omkring Scholtens egen Vaaning som om Gæstehuset paa Skraaningen mod Østen var Haven, med en Mængde Oleanderbuske, Hibiscus, Negliker og andre Blomster; Colibrier sværmede om iblandt dem som Bierne hjemme hos os, og en behagelig Vanillelugt strømmede En imøde, naar Vinden bevægede Oleandernes Blade. Den tidlige Morgenstund var over al Beskrivelse skøn og forfriskende her oppe paa dette frit og sundt beliggende Sted. . . .

Jeg havde taget en gammel, meget skikkelig Neger i min Tjeneste for den Tid jeg var paa Øen, hver Morgen Kl. 5 kom han og vækkede mig med den Besked, at Styrtebadet var beredt. Jeg stod op, satte mig ned i det tomme Badekar og lod ham kaste tre, fire Spande Vand over Hovedet paa mig, gjorde derefter mit Toilette og gik saa ind i den store Sal, hvor jeg nød min Morgenkaffe med en Tvebak til. Jeg spadserede da om i Haven, eller naar Solen blev for brændende, hvilket ofte en Time efter dens Opgang var Tilfældet, i den lange Veranda paa Vestsiden af Huset. Jeg arbejdede da, skrev eller læste, indtil jeg Kl. 9 blev kaldt til Frokost hos Scholten, hvor jeg da næsten altid traf en eller flere Adjuvanter, Embedsmænd eller Plantere, der var komne i Forretninger til ham. Frokosten, der bestod af The, flere varme og kolde Retter samt Frugt og Vin, var stedse serveret i Miss Heegaards Værelser, og hun og en aldrende Miss GORDON³⁴ præsiderede ved Bordet. Efter Frokosten, som varede en Timestid, gik Enhver til sine Forretninger, som oftest kørte da Scholten ind til Staden . . .

Imellem Kl. 1 og 3 kørte vi alle ud, læste Aviser, tog et kort Siesta paa Sengen, gjorde Middagstoilette og samledes Kl. 4 eller 5 i Scholtens Værelser for at gaa tilbords. Der var altid nogle indbudte, saa at vi som oftest var seks Personer eller flere. De to Damer savnedes aldrig, og efter Bordet aflagde Selskabet, eller idetmindste de

af det, som kendte dem, et kort Besøg i Miss Heegaards Bolig. Man røg Cigarer, spadserede uden for Husene, passiarede eller spillede Billard; der kom Besøg, og længere hen paa Aftenen gik man til Spillebordet, hvor et Parti L'hombre eller Whist endte Aftenen, og sædvanligvis skiltes man fra hinanden Kl. 10. . . .

Den daglige Levemaade var elegant og passede saavel efter Skikken i Colonien som efter Stillingen som Generalguvernør, men ingen levede overdaadigt. Kun naar der gaves festlige Diners, var det at Pragten udfoldedes: kostbare Servicer af Sølv, Porcellæn og Krystal, Retternes Mængde, Vinens Varietet og Finhed, alt svarede da til Gæsternes Antal og Anledningens Festlighed, og over det Hele var der udbredt en Smag, Tonen og Underholdningen var saa livfuld, saa fri og dog saa beleven, at jeg ingensinde har deltaget i behageligere og vistnok kun sjældent i saa behagelige Selskaber. Hver Mandag var der sædvanligt et større Antal indbudt, og da ogsaa en soirée dansante. Disse Smaaballer var særdeles animerede. . . .“

H. C. Knudsen, der altsaa havde maattet afstaa Anna Heegaard til Scholten, skriver d. 23/3 1840 til Adler: „ . . . jeg holder meget af Scholten og jeg er overbeviist om, at han i Hjertet holder af mig; men han glemmer aldrig, og kan aldrig glemme, at jeg egentlig er den, som A. H. nogensinde brød sig om, og endnu bryder sig om; det er mærkeligt, men det er dog sandt, at jeg troer aldrig, S. har hængt saa længe og saa meget ved noget Fruentimmer som ved hende, skjønt hun nu er 50 Aar – Han kjøbte hende ved uhyre Løfter, men har kun holdt en Deel af dem . . .“.

Scholten og Anna Heegaard var begge modne Mennesker, da deres Forbindelse blev indledt, han 43 Aar, hun 37, saa de maa have vidst hvad de gjorde. Det ligger nær at antage, at de af Knudsen nævnte Løfter i hvert Fald delvis har staaet i Forbindelse med Slaveemancipationen, at hun altsaa har set det som en Mission sammen med Scholten at virke for sin mødrene Races Højnelse. Jan Hein lader hende i den foran nævnte Ungdomsroman købe Slaver for at frigive dem, hvilket for saa vidt bekræftes af Pantebøgerne, som det kan ses, at hun flere Gange har frigivet Slaver „af Godhed“ for dem o. lign., hvad dog ogsaa hendes Mor og adskillige andre gjorde; men det er næppe muligt at faa noget nærmere at vide om, hvilken Indflydelse hun har haft paa Emancipationsspørgsmaalet, hvad man maa være enig med Carlo Christensen i at beklage. Det er imidlertid vist, at hun blev

Scholten en god og trofast Støtte, der har betydet meget for ham, navnlig i de vanskelige Aar i 1840'erne, hvor Angrebene paa ham tog til og til en vis Grad forbitrede hans Tilværelse. De var desuden inde i et økonomisk Fællesskab, hvor Fordelen ingenlunde var paa hendes Side. Lawaetz har saaledes paavist, hvordan hun den Dag i 1848, da Scholten havde forladt St. Croix, kvitterede et Tilgodehavende hos ham paa 4000 Dollars. At hun saa til Gengæld beholdt enkelte Indbo-genstande (efter at hun havde ladet sende ca. 3000 Rdl. hjem for solgte Møbler og Sølvtøj), kan man ikke fortænke hende i. Heriblandt var bl. a. en Skænk, som mange Aar senere købtes af Guvernør HELWEG-LARSEN og af ham testamenteredes til Nationalmuseet³⁵; det er dog muligt, at denne Skænk hørte til hendes egne Møbler, jfr. foran.

Anna Heegaard blev boende paa Bülowsminde, der dog delvis lejedes ud, og døde her d. 1/1 1859, „much regretted by all to whom she was acquainted. Her loss will be deeply felt by her relatives and friends“ (St. Croix Avis 7/1 59). Ved sit Testamente af 27/3 1856³⁶ indsatte hun som Universalarvinger 2 Døtre af sin tidlig afdøde Halvsøster CHRISTINE BIRGITTE CHARLOTTE CAPPEL, hvoraf den ene var gift med H. C. Knudsens Broder, Garnisonslæge paa St. Croix ADRIAN BENONI BENTZON KNUDSEN³⁷, og den anden med den tidligere nævnte kgl. Kasserer H. PETERSEN. Hun betænkte iøvrigt bl. a. en lille Pige, hun havde taget sig af, fordi hendes Moder forsømte hende, og overdrog H. Petersen „my carriage with pair of horses (or ponies) which I recommend to his good care“. Hendes sidste Ønske var at blive begravet paa „Aldershvile“ nær ved hendes Broder – den foran nævnte J. L. Wittrog, der ejede dette Lyststed i Nærheden af Bülowsminde og var død 1851 – og at Arvingerne „will put a marble stone on my grave and an iron railing round it“.

Bülowsminde forblev i Familiens Eje, efter at bl. a. et Forsøg paa at faa Ejendommen overdraget til Staten til Brug som Guvernørbolig ikke havde ført til noget, og i en Aarrække boede Dr. Knudsen og Familie derude; det var dog nødvendigt at have „boarders“, og en Overgang forsøgte man sig med egentlig Pensionatsdrift. I Midten af 1870'erne blev Ejendommen solgt til et Konsortium og har nu i mange Aar ligget i Ruiner; men Stedet dyrkes altsaa nu af Turistpropagandaen som Skuepladsen for Scholtens og Anna Heegaards love-story.

I det foregaaende er et Par Gange citeret Brudstykker af H. C. Knudsens (utrykte) Breve til J. G. Adler. Herfra stammer ogsaa følgende, vistnok ret rammende Karakteristik af Scholten (1845), hvormed denne Beretning passende kan slutte: „Scholten er saa snu og

klog, at han af alle de Historier, han hører, lettelig skjelner mellem Sandhed og Løgn, og skjøndt han naar han bliver vred vel kan gjøre et Satans Spectakel, har jeg dog aldrig i de 30 Aar jeg her har kjendt ham, seet ham være uretfærdig, undtagen mod hans Fjender, som han efter sit Princip ofte behandler bedre end sine Venner, men det siger han, er netop hvad man skal gjøre; men jeg kalder det dog en Art Uretfærdighed; dem, som han forresten saaledes har behandlet, troer jeg ei har givet ham videre Tak for det.“

NOTER OG HENVISNINGER

¹ H. Lawaetz: Peter v. Scholten, S. 142. — ² Biogr. Leks. — ³ „Mustice“ er i Protokoller m. m. den faste Betegnelse for en Person, der er Barn af en Mulat og en hvid, jfr. engelsk „mustee“ (The Oxford English Dictionary). — ⁴ ANNA CAROLINA RIDGWAY, døbt 14/2 1813. — ⁵ St. Croix Testamentprotokol 1824–27 (RA). — ⁶ Alle disse Kuldlysninger findes indrykket i Christiansteds Panteprotokoller (RA). — ⁷ Register of Inhabitants (RA). — ⁸ Lawaetz, S. 144 ff. — ⁹ Register of Inhabitants 1841 har Daabsdagen 3. Nov. 1774. — ¹⁰ Han var vistnok eneste Barn af Baron LUCAS i hans 1. Ægteskab med MARIE BOUDEWYN, medens der i hans 2. Ægteskab med MARGRETE MOTH fødtes flere Sønner og Døtre. Se iøvrigt C. E. H. Schøller: „Nogle Oplysninger om Familien Baron von Brettons Oprindelse“ i Personalthistorisk Tidsskr. 1916. — ¹¹ I et Brev af 27/7 1793 fra Hans West til Johan Bülow omtales „den Eigtwedske Sag“, og det fremgaar, at Eigtwedt har søgt Tilflugt paa Tortola (Niels Breitenstein: Hans West, Kulturminster, Ny Række, 1. Bind, S. 139; hvori „Sagen“ bestaar, er her ikke oplyst); d. 29/12 1797 indstævnes han til Tilbagebetaling af en Kassemangel paa 24244 Rdl. — ¹² Pantebog 1788–93. — ¹³ Pantebog 1793–97. — ¹⁴ jfr. The Oxford English Dictionary, der bl. a. henviser til et Sted i Marryats Peter Simple: „... a mulatto looks down upon a sambo, that is, half mulatto half negro“. — ¹⁵ Den nævnte Kirkebog 1788–1804. — ¹⁶ Hun kaldes i Protokollerne Mustice, men var altsaa, jfr. det foregaaende, ikke ren Mustice (1/4 Neger), men kun 3/16 Neger. — ¹⁷ Døbt 31/3 1766, Datter af WILLIAM og MARY ROGERS, død i Christiansted 12/3 1806. — ¹⁸ En Søn ERNST FRIDRICH HEEGAARD, døbt 23/3 1792, blev senere Fuldmægtig ved den Vestindiske Lands-Overret, giftede sig d. 11/5 1813 med Jomfru CATHARINA MARY ELISABETH DE LUY, men døde allerede d. 1/4 1817 efter kort forinden at være gaaet fallit. — ¹⁹ Royal Danish American Gazette 7/2 1804, jfr. ogsaa Skifterettens Registreringsprotokol (RA). Kirkebogen for St. Croix lutherske Menighed, 1797–1822, (LA), har Dødsdatoen 7. Febr., paa hvilken Dag han blev begravet. Et Mindedigt findes i den nævnte Avis for d. 21/2 1804. — Kay Larsen har i sit Vestindiske Kartotek i det kgl. Bibl. Dødsdagen 7. Febr. 1809 (!). — ²⁰ KIRSTINE PEDERSDATTER, døbt i Rønne 24/3 1736. — ²¹ Adresseavisen 3/12 1798; Meddelelse fra Stiftsbefalingsmanden over Christiansands Stift i Berlingske Tidende 19/11 s. A. — ²² Gavebrev af 17/8 1798, Pantebog 1797–1800. — ²³ P. A. WITTRØG blev gift i Kbhvn. (det civile Arresthus) d. 11/11 1801 m. ANNA SEVERINE BRØNDSTED, født i Rørvig 14/7 1775 (Dt. af Toldkontrolør SØREN B. og ANNA MARIA HASSELAGER), død i Christiansted 10/1 1804. — ²⁴ Pantebog 1812–

14. - ²⁵ Skibsjournal i Kompagniets Arkiv (RA). - ²⁶ død paa St. Thomas 28/3 1834. - ²⁷ Pantebog 1809-12. - ²⁸ Protokol over ankomne og bortdragende Personer (RA). - ²⁹ Pantebog 1823-26. - ³⁰ Pantebog 1828-33. - ³¹ J. G. Adlers Arkiv (RA). - ³² Se Illustrationer i „Vore gamle Tropekolonier“ II S. 152 og 323. - ³³ Kaldet „Hafensicht“, i flere Aar matrikuleret som selvstændig Ejendom. - ³⁴ Frimustice DOROTHEA GORDON, død 20/6 1866, Datter af Dr. og Landfysikus JOHN GORDON og Mulatinden MARGARETH PURCELL (John G.'s Testamente af 17/6 1802, St. Croix Testamentprotokol 1803-07). - ³⁵ Sophie Helweg-Larsen: Sollyse Minder, 1940, S. 87. - ³⁶ St. Croix Referatprotokol Nr. 2209/1859 (RA). - ³⁷ Se Personalhistorisk Tidsskr. 1952, S. 140-42.